

DET DANSKE
SPROG- OG
LITTERATURSELSKAB

LIS

APRIL
2006
NR. 27

L I T T E R A T U R ♥ I N F O R M A T I O N ♥ S P R O G

SET FRA CHR. BRYGGE 1

DSL har i begyndelsen af året udarbejdet en årsberetning, der bl.a. gør status over de forskellige udgivelser og over selskabets økonomiske vilkår. Læserne af LIS kan nedenfor følge hovedlinjerne.

Det forløbne år har været mere end tilfredsstillende for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Det har været de store værkers år. Udgivelsen af *Supplement til Ordbog over det danske Sprog* afsluttedes, og de sidste bind af *Den Danske Ordbog* blev udsendt. Carlsbergfondet markerede generøst afslutningen af de store ordbogsprojekter med et arrangement i Carlsbergs Akademi.

ANDERSEN-projektet har udsendt to kassetter med *Digte I-II*, *Blandinger* (bind 7-9), og *Skuespil I-IV* (bind 10-13). *Klassikerserien* er forøget med 6 titler, og Selskabet har udsendt *Amalies Skrams brevveksling med nordiske forfattere*.

Der er endvidere udsendt en ny tekstkritisk udgave af Saxo Grammaticus' *Gesta danorum* med dansk paralleloversættelse samt en skolekomedie: *Ludus de Sancto Kanuto Duce*.

Ordnet.dk har videreført arbejdet med at digitalisere de store ordbøger og lagt en foreløbig udgave af *Ordbog over det danske Sprog* på nettet; *ordnet.dk* videreudvikles i samspil med *DanNet*-projektet.

Der arbejdes videre med *Svensk-dansk ordbog*, ligesom DSL nu også har mulighed for at blive værtsinstitution for en kommende islandsk-dansk ordbog.

Studér Middelalder på Nettet er afsluttet med elektronisk tilgængeliggørelse af centrale manuskripter i kommenteret udgave, og et nyt, omfattende projekt *Renæssancens Sprog i Danmark* er muliggjort af en betydelig bevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation. Arbejdet med *Gammeldansk Ordbog* videreføres, og *Diplomatarium Danicum*-projektet skrider planmæssigt frem, ligesom der er udarbejdet et søgesystem.

Kulturministeriet har bevilget penge til netlægning af nyere dansk litteratur, og Selskabet har udlagt et stort antal tekster under overskriften *Potentielle Klassikere*.

Arbejdet med *Pontoppidan-bibliografien* er afsluttet, og udarbejdelsen af en *Herman Bang-bibliografi* er i sat i værk.

Arbejdet med den nye *Dansk Sproghistorie* forløber tilfredsstillende.

Igen i år har Selskabet kunnet forøge sine aktiviteter pga. øgede bevillinger udefra, fra 9.789.000 i 2003 og 16.486.410 i 2004 til 20.824.597 i 2005. Hertil kommer den betydelige såkaldte humane kapital, der ligger i, at så mange af Selskabets medlemmer påtager sig store og tidkrævende tilsynsopgaver ulønnet. Den økonomiske vækst er ikke et mål i sig selv, men et middel til, at Selskabet kan løse både klassiske og nye udgivelsesopgaver, også inden for moderne mediegenerer, og dermed leve op til sit formål.

Jørn Lund

ODS PÅ NETTET (<http://ordnet.dk/ods>)

Søg i ODS

*hat, subst. [Hjælp til søgning](#)

Alfabetisk

Her vises 1 - 25 af 193

Agern-hat, subst.
Begravelses-hat, subst.
Binde-hat, subst.
Bispe-hat, subst.
Bjælde-hat, subst.
Blaa-hat, subst.
Blad-hat, subst.
Blank-hat, subst.
Bly-hat, subst.

Opslag med jokertegn

Digitaliseringen af *Ordbog over det danske Sprog* indgår – sammen med bl.a. *Den Danske Ordbog* og korpussøgning – i DSL's *ordnet.dk*-projekt. Den manuelle afskrivning af ordbogens 28 bind blev færdig i foråret 2005 så teksten nu foreligger i et maskinlæsbart tekstformat. Desuden udkom ordbogen 15. november sidste år på nettet så det nu var muligt at slå op i ordbogen med en almindelig internetbrowser.

Der var tale om en første, simpel version af hjemmesiden, og allerede 1. marts i år udkom en anden version hvor såkaldte "jokertegn" og ordklassesøgning understøttes, og det dermed er blevet muligt at søge på fx alle ord der ender på "-hat" og samtidig er substantiver.

Det næste skridt bliver at præsentere ordbogsartiklerne mere overskueligt og lade brugerne selv vælge hvilke oplysninger der skal vises. Dernæst ønsker vi at flette *Ordbog over det danske Sprog* sammen med de fem supplementsbind. Dette arbejde påbegyndes i løbet af 2007.

Nicolai Hartvig Sørensen

ISLEX, ET INTERNORDISK NETORDBOGSPROJEKT

Nu udvider DSL sit nordiske engagement. Efter at arbejdet med en ny svensk-dansk ordbog begyndte i oktober 2004, er DSL blevet involveret i et stort internordisk ordbogsprojekt, ISLEX, der har til formål at tilvejebringe en islandsk-dansk, en islandsk-norsk og en islandsk-svensk ordbog til publicering på internettet i løbet af 6 år. Ordbøgerne skal være åbne og gratis for offentligheden.

Arbejdet i ISLEX skal foregå ved at Orðabók Háskólans (Institut for Leksikografi ved Islands Universitet) udvikler en elektronisk ordbase over moderne islandsk sprog indeholdende ca. 50.000 ord med oplysninger om ordenes udtale, bøjning, betydning og brug og om ordenes forbindelser med andre ord i form af hyppige ordforbindelser, konstruktioner, eksempler og faste udtryk. I hvert af de tre skandinaviske lande skal en kyndig dobbeltsproget ordbogsredaktør bearbejde ordbasens materiale således at ordbogens brugere, skandinaver og islændinge, kan se hvad et givet islandsk ord eller udtryk hedder på det aktuelle skandinaviske sprog, og hvordan det bruges. De øvrige nordiske samarbejdspartnere er Nordisk Institutt, Universitetet i Bergen, og Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.

Materiale fra den islandsk-danske netordbog kan senere indgå i en større, trykt islandsk-dansk ordbog eller som alternativ en udvidet islandsk-dansk netordbog indeholdende ca. 90.000 opslagsord. En sådan ordbog, der især fokuserer på islandske brugeres behov, har længe været ønsket i Island.

Den danske del af ISLEX støttes økonomisk af Kulturministeriet, med tilskud fra Undervisningsministeriet. Det forventes at den danske redaktør ansættes og går i gang med arbejdet i løbet af foråret.

Kjeld Kristensen og Lars Trap-Jensen

udsnit af skærbillede for ISLEX

RENÆSSANCESPROG

2006 er renæssanceår i Danmark. Institutioner over hele landet bidrager med udstillinger, foredrag, koncerter osv. om renæssanceperioden (se www.renaissance2006.dk). Det er derfor ganske passende at DSL ved nytår påbegyndte et treårigt projekt om "Renæssancens Sprog i Danmark".

Danmark var i 1500- og 1600-tallet et flersproget land. Ud over folkesprog som dansk og tysk talte og skrev den lærde stand i vidt omfang latin. Et stort antal af de professionelle sprogbrugere var reelt tosprogede med latin som deres andet modersmål. Latinen fik derfor stor indflydelse på det danske folkesprog der i denne periode efterhånden udvikledes til et fuldt funktionsdygtigt skriftsprog inden for alle sfærer. Både tosprogetheden og udviklingen af "ældre nydansk" har behov for nøjere udforskning.

Projektet, der finansieres af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation, omfatter både netudgivelser og forskningsprojekter. De første skal fungere som redskaber for de sidste, men henvender sig samtidig til enhver der beskæftiger sig med renæssancens danske sprog og litteratur. Her vil et stort materiale af danske og latinske tekster fra perioden blive tilgængelige i søgbar form, og som et særligt redskab vil der blive oprettet en ordbogsbase bestående af 8 latin-danske ordbøger fra perioden.

Projektets videnskabelige medarbejdere er Jonathan Adams og Peter Zeeberg.

Peter Zeeberg

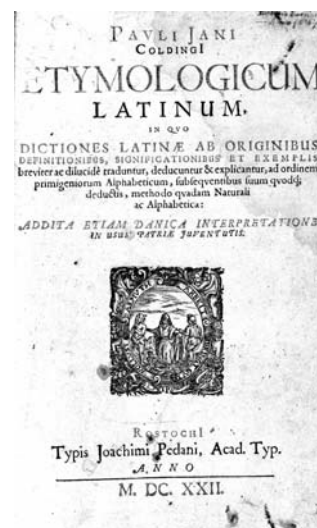
PROJEKT BLIXEN

1. august 2005 blev arbejdet med at etablere en kommenteret tekstkritisk udgave af Karen Blixens (1885-1962) *Den afrikanske Farm* (1937) og *Vinter-Eventyr* (1942) påbegyndt. Projektet, der er blevet muliggjort gennem støtte fra Velux Fonden, Kunstrådets fagudvalg for litteratur og Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, er berammet til at løbe frem til sommeren 2008. Hvis det viser sig muligt, vil flere af Karen Blixens værker senere blive udgivet.

Projektet er konstrueret således, at Henrik Blicher er projektstyrer. Kommentarerne til de to værker udarbejdes af henholdsvis Lasse Horne Kjældgaard (*Den afrikanske Farm*) og Peter Olivarius (*Vinter-Eventyr*), mens Nicolas Reinecke-Wilkendorff står for tekstetableringen. Da det samtidig er hensigten at indarbejde en fremtidssikret måde at udgive skønlitterære tekster på, er Karsten Kynde fra Søren Kierkegaard Forskningscenteret tilknyttet projektet som it-konsulent. Tilknyttet projektet er endvidere Esther Kielberg, Mads Sohl Jessen og Lars Arild, der har udarbejdet en indledende beskrivelse af manuskriptforholdene omkring *Vinter-Eventyr*.

Status i marts 2006 er, at kommentararbejdet for begge binds vedkommende er fremskredent, mens arbejdet med tekstetableringen påbegyndes 1. juni 2006. It-konceptet er ved at være på plads og afprøves pt. af Mads Sohl Jessen.

Nicolas Reinecke-Wilkendorff

fra Poul Jensen Colding: *Etymologicum Latinum*, Rostock, 1622.

Karen Blixen, 1935.
fra Blixicon, Gyldendal, 1999.

ESTHER KIELBERG

Redaktør, cand.phil. Esther Kielbergs ansættelsesforhold ved DSL ophørte 30.9.2005. Hun havde færdiggjort tekstetableringen og kommentaren til H.C. Andersens dramatik, fire statelige bind i 18-binds udgaven af de samlede værker. De udkom februar 2006.

Esther Kielberg blev ansat ved DSL i 1990 og har afgørende præget selskabets udgivelsespolitik både teoretisk og praktisk. Overvejelser om principper for tekstudgivelse ses i grundbogen *I tekstens tegn* (1994), hvor hun også oversatte – og dermed introducerede – Winfried Woesslers store artikel: ”Hvordan tekstfejl opstår og udbedres”. Foregrebet på humanistisk plan i en anden grundbog: *At læse klassikere* (1991).

Kærligheden til kunst og klassikere har udmøntet sig på mange felter, som der ikke her er plads til at redegøre for. Afgørende er Esther Kielbergs indflydelse på serien *Danske Klassikere*. Sammenlagt har hun haft hånd i hanke med de fleste udgaver fra 1990 til 2002 og med navn på otte titelblade, hvor jeg vil fremhæve det dybtgående samarbejde med kommentaren til Sophus Claussen: *Antonius i Paris* og *Valfart* – en guldgrube for alle, der beskæftiger sig med symbolisme. Eller den dybe indlevelse i Johannes Ewalds sproglige univers (*Udvalgte digte*) og Jakob Knudsens psykologiske (*Sind*). Udgivelsen af Henrik Pontoppidan: *Det forjættede Land* 1-2 (sm.m. Lars P. Rømhild og Karsten Kynde) vil også blive stående som en grundtekst.

I sit otium fortsætter Esther Kielberg med tilsyns- og udgivel-sesarbejde. Det er vi dybt taknemlig for.

Jørgen Hunosøe

Personalia

Stud.mag. Helene Holtse tiltrådte 1.11.05 som studentermedhjælp ved *Danske Klassikere* og ved Administrationen.

Cand.mag. Laurids Kristian Fahl tiltrådte 1.1.06 som projektleder ved *Sprogportalen*.

Stud.polyt. Christian Sonne tiltrådte 24.1.06 som it-medhjælp ved *DOT*.

Mag.art. Simon Skovgaard tiltrådte 1.2.06 som ass. redaktør ved *Danmarks gamle Ordsprog*.

Cand.scient. Mogens Devantier Olsen tiltrådte 1.2.06 som programmør ved *Diplomatarium Danicum* og *Sprogportalen*.

Cand.mag. Mads Sohl Jessen tiltrådte 1.2.06 som videnskabelig medarbejder ved *BLIXEN*.

Cand.mag. Thomas Troelsgård tiltrådte 7.2.06 som seniorredaktør ved *DOT*.

Direktør Jørn Lund blev 60 år den 30. januar 2006.

LIS NR. 27

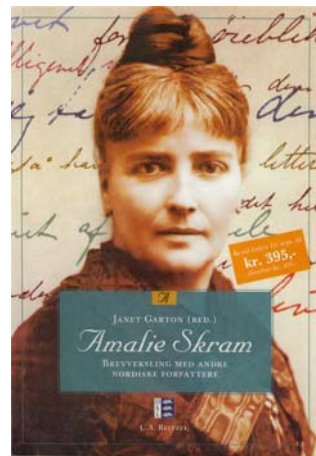
APRIL 2006

Redaktion: Anders Juhl L. Rasmussen
Indlæg sendes til: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
Christians Brygge 1
1219 København K
E-post: sekretariat@dsl.dk

LIS kan også læses på www.dsl.dk under linket Nyhedsbrev (LIS)

Selskabets udgivelser

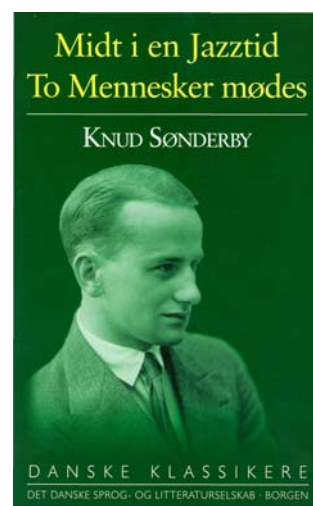
Amalie Skram:
Brevveksling med andre nordiske forfattere (red.) Janet Garton
udkom den 15. oktober 2005.

ODS-S bd.5
udkom den 20. oktober 2005.

ANDERSEN
bd. 10-13 *Skuespil I-IV*
udkom den 28. februar 2006.
bd. 14-15 *Rejseskildringer I-II*
udkom den 2. april 2006.

Danske Klassikere
Knud Sønderby:
Midt i en Jazztid og
To Mennesker mødes
udkom den 5. april 2006.

H.C. Andersen:
En digters Bazar
udkommer i løbet af foråret.